

І.І. БОГАТИРЬОВ,
к.е.н., доцент, докторант кафедри міжнародного обліку і аудиту,
Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана

Управління фінансовими потоками компанії в ході реалізації інвестиційних проектів

Розроблена модель управління фінансовими потоками на базі трирівневого підходу до аналізу складної економічної системи. Запропоновано формулу розрахунку консолідованого фінансового потоку компанії за напрямками використання. Визначено основні завдання оптимізації фінансових потоків компанії.

Ключові слова: фінансовий потік, інвестиції, економічна система, оптимізація фінансових потоків компанії.

І.І. БОГАТЫРЕВ,
к.э.н., доцент, докторант кафедры международного учета и аудита,
Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана

Управление финансовыми потоками компании в ходе реализации инвестиционных проектов

Разработана модель управления финансовыми потоками на базе трехуровневого подхода к анализу сложной экономической системы. Предложена формула расчета консолидированного финансового потока компании по направлениям использования. Определены основные задачи оптимизации финансовых потоков компании.

Ключевые слова: финансовый поток, инвестиции, экономическая система, оптимизация финансовых потоков компании.

І.І. BOGATYREV,
Ph.D., associate professor, doctoral student in international accounting and auditing,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Financial flows manage in realisation of investment projects

The model of Financial Management at the three-tier approach to the analysis of complex economic system is made. The formula for calculating the consolidated financial flows of the company in the areas of use is proposed. Measured the main task of companies financial flows optimization.

Keywords: financial flow, investments, economic system, optimization of companies financial flows.

Постановка проблеми. У фінансовому менеджменті будь-якої компанії велика роль належить управлінню її фінансовими потоками, де як такі виступають не тільки потоки грошових коштів, а й матеріально речові фондові потоки у вартісному їх вираженні, що відображають рух грошових коштів. При цьому слід зазначити, що в інноваційній економіці ефективно управління фінансовими потоками компанії набуває особливого значення, оскільки дозволяє використовувати численні фінансові інструменти, доступні на сьогодні, для більш успішного розвитку виробництва. Фінансові потоки підприємств у ході реалізації інвестиційних проектів схильні до впливу безлічі як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. Рух фінансових потоків нерозривно пов'язаний із впливом, який вони справляють на фінансовий стан компанії, її ліквідність, платоспроможність, саму здатність реалізувати інвестиційний проект. Ідентифікований зв'язок фінансових потоків і загального фінансового стану компанії зобов'язує пильніше ставитися до питань їхнього формування та джерел ресурсів компанії.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Інвестиціям в економічній науці завжди приділялася велика увага, проте головним чином з позицій проблем кредитування та ефективності капітальних вкладень (Т.С. Хачатуров, Д.А. Аллахвердян, Е.Л. Вознесенський, А.М. Бірман, В.П. Дьяченко, Н.Д. Барковський, М.А. Пессель, В.І. Рибін, Ю.Є. Шенгер та ін., а також у пострадянський час – В.В. Бочаров, О.І. Лаврушина, Н.І. Лахметіна, В.В. Шеремет, І.Т. Балабанов, В.М. Анипін, А.Б. Миколаїв, В.В. Ковальов, А.С. Жемчугов, В.М. Лебедев та ін.). Віддаючи належне дослідженням економічних і фінансових проблем інвестицій, відзначимо, що синергетично-

му аналізу інвестиційних процесів приділялося в економічній науці недостатньо уваги, тому питання управління фінансовими потоками в ході реалізації інвестиційних проектів потребують подальшого уточнення.

Метою статті є розробка моделі управління фінансовими потоками підприємств у ході реалізації інвестиційних проектів.

Виклад основного матеріалу. Економіка як об'єкт дослідження складається з безлічі функціонуючих взаємопов'язаних різнорівневих систем, кожна з яких для своєї життєдіяльності, кількісного та якісного розвитку потребує притоку ресурсів поточних (практично безперервних) і періодично капітальних. Якщо відтворення системи відбувається за рахунок поточного припливу ресурсів без оновлення виробничої бази, має місце одноразове використання та подальше зникнення виробничо-господарської системи. Інвестування забезпечує тривале (довгострокове) функціонування економічної системи, тим самим уможливує, за словами В.С. Барда, «як економічна і філософська категорія першорядно-фундаментальний порядок» [1, с. 7].

Заслугують бути відміченими роботи С.С. Дзарасова [2], Д.К. Чистиліна [3], З.М. Босчаєвої [4], а також В.С. Барда з виділенням як особливої економічної категорії фінансово-інвестиційного комплексу [4]. Певне значення для системної методології узагальнення фінансово-інвестиційних питань в єдиний комплекс мала розробка В.С. Бардом теми організації фінансів будівництва як «сукупності економічних відносин, пов'язаних з планомірним утворенням, розподілом і використанням фондів грошових коштів у всіх учасників інвестиційного процесу в цілях виконання; будівельної програ-

ми» [5, с. 27]. По суті, фінансово-інвестиційний комплекс є основою відтворювального ядра економічної системи. Це поняття створює теоретичний і методологічний фундамент для взаємодії фінансових і реальних інвестицій. Розкриваючи комплікаційний зміст фінансово-інвестиційного комплексу, слід виокремити такі ознаки:

- інтеграцію в єдиний взаємозалежний комплекс фінансових і реальних інвестиційних процесів і потоків;
- взаємодія того чи іншого виду і / або злиття економічних суб'єктів фінансування і реального інвестування;
- взаємозв'язок (взаємопроникнення) або об'єднання фінансових і реальних інвестиційних ресурсів.

При виділенні зазначених ознак чітко проявляється компліцарність зв'язків складної системи, тобто міжрівневий та внутрішньоструктурний взаємозв'язок інвестицій, що підкреслює необхідність вивчення на основі синергетичних уявлень про еволюцію сутності інвестування як економічної категорії для розуміння процесів інвестиційно-фінансової взаємодії.

Узагальнення гіпотез системного підходу до аналізу економіки призводять до висновку, що формалізований опис економічної системи будь-якого типу має три рівні відповідно зазначеним критеріям: системи функціональних зв'язків, системи виробничих відносин та інституційної системи.

До першого нижнього рівня, або мікрорівня, належать моделі технологічних процесів. Це власне ті процеси, якими керують, тобто «фізичні» процеси, які протікають у будь-якій економічній системі незалежно від її типу. Опис нижнього рівня задає поштовх технологічним процесам (виробничим і невиробничим) за умови керуючого впливу на них.

На другому рівні знаходиться керуючий вплив на процеси, наявні на нижньому рівні структур, включених в єдину систему. Ці впливи формуються економічними механізмами регулювання всередині макросистеми. Отже, вони відображають результати діяльності людей, що вступають у виробничі відносини і втілюють у собі економічні інтереси суспільства. Економічні механізми на другому рівні або мезорівні описи підпадають під зовнішній регулюючий вплив середовища (наприклад, держави стосовно національної корпорації) як виразника інтересів суспільних груп, які формують систему другого рівня.

Діяльність зовнішнього середовища сприяє ефективності функціонування економічних механізмів за рахунок формування негентропії. Разом із цим ряд економічних закономірностей макроекономічного характеру виявляються як самостійні характеристики стану системи, піддані впливу системи вищого рівня. Тому система мезорівня впливає на параметри механізмів регулювання, пристосовуючи їх до стану системи, що змінюється.

Третій рівень, або макрорівень, містить опис економічної керуючої діяльності, насамперед стану економічної системи мезорівня під дією зовнішніх впливів на неї і опис способів впливу держави на економічні інститути під впливом зовнішніх по відношенню до національної господарської системи факторів регіональним і світовим. Для кожного з рівнів розрізняються теоретичні моделі інвестиційної діяльності. Про це говорить відмінність у визначенні інвестицій та інвестиційної діяльності для процесів, що протікають на різних рівнях. Аналіз особливостей регулювання інвестування на кож-

ному з рівнів дозволить скласти уявлення про зовнішні і внутрішні сфери цього процесу.

Ураховуючи вищенаведені положення трирівневого підходу, уточнимо основні положення базової теорії інвестування другого рівня системи, тобто рівня формування керуючих впливів на процеси першого рівня під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів і механізмів регулювання економіки.

У теорії інвестування слід акцентувати підхід до характеристики інвестицій, який передбачає оцінку майбутньої можливої вартості сьогоднішніх вкладень. Сама методика оцінки вартості також вимагає окремого уточнення. Багато різноманітних факторів має бути враховано при цьому аналізі, а зокрема співвідношення доходності та ринкової вартості інвестиційного кредиту і ціни покупки акції фірми тощо.

За такого підходу оператор (інвестор, керуючий, брокер чи інша особа, яка приймає рішення) відволікається від виробничого процесу кожної компанії, від використання (ефективного або не дуже вмілого) вкладених капіталів або придбаних прав і повноважень, замінюючи його аналізом трансформації вартостей. Його цікавлять підсумкові результати, їхня динаміка, абсолютні і відносні показники, що впливають на зміну вартості цінних паперів, відповідних інвестиціям. Відповідно до цього підходу до інвестування вибудувалось і розуміння змісту даного економічного феномена.

Проведене дослідження показало, що найбільш обґрунтованим є не вартісний підхід до аналізу цього явища, а підхід, заснований на оцінці впливу капітальних та інших вкладень (придбання обладнання, розширення виробничих можливостей або будь-які інші витрати), безпосередньо пов'язаних з підвищенням здатності економічної системи досягати свої (стратегічні або оперативні-тактичні) мети, тобто якийсь погляд зсередини на зміни стану системи, запозичення зовнішніх ресурсів (енергії, інформації тощо) для збільшення внутрішнього порядку в економічній системі і, відповідно, зменшення її ентропії. Це дещо інший ракурс, хоча він має деякі спільні риси аналізу з першим, а саме:

- інвестиції передбачають значні за обсягом фінансові витрати і відносно довгі терміни вкладення;
- віддача у вигляді зростання стійкості СЕС від інвестицій може бути отримана протягом деякого часу (тривалістю до кількох років) в майбутньому;
- прогноз результатів інвестування враховує елементи ризику і невизначеності.

Оптимізація фінансових потоків компанії є однією з найважливіших функцій фінансового управління. До основних завдань оптимізації відносяться:

- виявлення і реалізація резервів, що дозволяють знизити залежність фірми від зовнішніх джерел залучення грошових коштів;
- забезпечення більш повної збалансованості позитивних і негативних фінансових потоків у часі і за обсягами;
- забезпечення синхронізації фінансових потоків підприємства;
- підвищення суми і якості чистого фінансового потоку, що виникає в результаті діяльності компанії.

Як відомо, мета управління фінансовими потоками полягає в забезпеченні фінансовими ресурсами фінансово-господарської діяльності організації за умови дотримання вимог

збалансованості та фінансової стійкості на поточний і планований періоди.

Одним з основних факторів, що визначають успішність реалізації інвестиційного проекту, є забезпечення його фінансової реалізованості, тобто фактичне перевищення величини грошових коштів, що знаходяться в розпорядженні підприємства над величиною грошових коштів, необхідних для реалізації інвестиційного проекту в кожен момент часу.

У зв'язку з цим запропонована формула розрахунку потреби в грошових коштах на кожному етапі реалізації інвестиційного проекту. При цьому вважається, що якщо у підприємства в стадії реалізації знаходяться кілька проектів, для ефективного управління фінансовими потоками представляється доцільним управляти фінансовими потоками кожного проекту окремо. В цьому випадку запропонована формула для розрахунку консолідованого фінансового потоку підприємства за напрямками використання. Він буде дорівнювати:

$$КФП = ФП_{нд} + ФПП + ФПП_{n+1} + ФПП_{n+2} + \dots + ФПП_n + \dots СЗ,$$

де КФП – консолідований фінансовий потік;

$ФП_{нд}$ – фінансовий потік на забезпечення поточної діяльності підприємства;

$ФПП_n$ – фінансовий потік на реалізацію n-го інвестиційного проекту;

СЗ – страховий (резервний) запас підприємства, сформований для запобігання касових розривів.

Розрахунок консолідованого фінансового потоку в кожен момент інвестиційних проектів покликаний забезпечити фінансову реалізованість проектів без зміщення термінів реалізації.

Висновки

Важливим підсумком став поділ теоретичних підходів до аналізу інвестицій у системах різного рівня, врахування особливостей такого аналізу. Це дозволило сформулювати визначення еволюційно-синергетичного розуміння інвестицій, яке розширює можливості дослідження процесів інвестування на різних рівнях систем, включаючи їх реструктурування, оскільки реструктурування в цілому є процесом не тільки внутрішньо системним, але й виходить за рамки економічної системи. З урахуванням вищевказаного можна виділити два напрями подальшого аналізу: різноманіття взаємозв'язків і напрямів інвестування і сукупність функцій інвестицій і їх значення в забезпеченні розвинення (або стійкого стану) складної економічної системи.

Список використаних джерел

1. Бард В.С. Финансово-инвестиционный комплекс: теория и практика в условиях реформирования российской экономики / В.С. Бард. – М.: Финансы и статистика, 1998. – 304 с.
2. Дзарасов С.С. Теория капитала и экономического роста. – М.: Изд-во МГУ, 2004. – 400 с.
3. Чистилин Д.К. Самоорганизация мировой экономики: евразийский аспект / Чистилин Д.К. – М.: Экономика, 2006. – 237 с.
4. Босчаева З.Н. Управление экономическим ростом [Текст]: монография / З.Н. Босчаева. – М.: Экономика, 2004. – 315 с.
5. Бард В.С., Бузулуков С.Н., Дрогобыцкий И.Н., Щепетова С. Инвестиционный потенциал российской экономики. – М.: Экзамен. – 2003. – 319 с.

УДК 330.341.1:338.48:658

М.М. ВИШИВАНЮК,

к.е.н., ст. викладач, Мукачівський державний університет

Адаптаційні механізми формування інноваційної стратегії підприємства в індустрії туризму

Правильна оцінка інноваційних проектів і програм та їх ефективне управління на рівні конкретного туристичного регіону представляють не тільки конкретний науковий інтерес, а й набувають великої практичної значущості. В сучасній ситуації від того, наскільки об'єктивно і різносторонньо проводиться ця оцінка, які заходи вживаються для забезпечення багаторівневої експертизи проектів, програм і гнучкої адаптації їх до навколишнього середовища, багато в чому залежить рівень результатів, темпи розвитку підприємств в індустрії туризму. У статті визначена роль органів управління і підприємств, заснованих на конкретних договірних відносинах і орієнтованих на розробку відповідної стратегії просування інноваційного туристичного продукту. Розглянуто основні функції підприємства індустрії туризму при обґрунтуванні інноваційної стратегії розвитку. Наведені стратегічні напрями оптимізації сталості підприємств в умовах туристичного регіону.

Ключові слова: підприємства індустрії туризму, туристичний ринок, інноваційна стратегія, інвестиції, інноваційний продукт.

М.М. ВИШИВАНЮК,

к.э.н., ст. преподаватель, Мукачевский государственный университет

Адаптационные механизмы формирования инновационной стратегии предприятия в индустрии туризма

Правильная оценка инновационных проектов и программ и их эффективное управление на уровне конкретного туристического региона представляют не только конкретный научный интерес, но и приобретают большое практическое значение. В современной ситуации от того, насколько объективно и разносторонне проводится эта оценка, какие меры принимаются для обеспечения многоуровневой экспертизы проектов, программ и гибкой адаптации их к окружающей среде, во многом зависит уровень результатов, темпы развития предприятий в индустрии туризма. В статье определена роль органов управления и предприятий, основанных на конкретных договорных отношениях и ориентированных на разработку соответствующей стратегии продвижения инновационного туристического продукта. Рассмотрены основные функции предприятия индустрии туризма при обосновании инновационной стратегии развития. Приведены стратегические направления оптимизации устойчивости предприятий в условиях туристического региона.